

GALINA KALLIO

KTT, tutkijatohtori

Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti

Punainen tupa ilman perunamaata

Anne Lampinen: *City-ihmiset landella. 12 tarinaa maalaisuudesta ja ehtaa faktaa*. 2024. Into. 143 s.

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.152233>

Järven vesi kietoo kehoni hellään syleilyyn. Liikkeen lähettävät aaltoja kohti lahden poukamaa ja lumpeen lehdet hipovat reisiäni. Uintiani säästävät paikkaansa vaihtavat, kohta muuttoaikeissa olevat kurjet, joiden jälkeensä jättämä kirkaisu kaikuu vielä pitkään ylläni.

Olen hiljattain muuttanut perheeni kanssa pieneen, alle 2 000 asukkaan kylään. Lapseni aloittavat toisen vuotensa ei-enää-niin-uusissa kouluisaan; nuorempi lapsi paikallisessa alle sadan oppilaan kyläkoulussa ja vanhempi lähimmän kaupungin yläkoulussa.

Täten tartun *Cityihmiset landella* -kirjaan innostunein elkein: olenhan maalle kaupungista muuttanut, ja vielä omasta tahdostani. Lampisen kirja raottaa ikkunoita 13 ihmisen ajatuksiin maaseutu- ja kaupunkielämästä, tarjoilee otteita citymaalaisuusselvityksistä ja aiheeseen liittyvistä tutkimuksista sekä kehottaa ottamaan kännykän kouraan ja seuraamaan QR-koodeja lukemisen lomassa.

Kirjaa lukiessani alkuinnostukseni muuttuu pettymykseksi. Pettymys ei kuitenkaan johdu kirjoittajan kirjoitustaidoista. Kuten kirjoittaja toivoo, kirja on "helposti luettavaa viihdyttävää tietokirjallisuutta". Mutta sen sisältämät epäjohdonmukaisuudet, stereotyyppien vahvistaminen ja tarttumapinnan puuttuminen omaan maalaiselämäni sekä mobiililaitteen tuominen sinnikkäästi varjelemaani arjen osa-alueeseen haittaavat lukukokemustani.

Citymaalainen voi olla kuka vain!

Identiteetti, kulutustapa, elintapa, luontosuhde, unelma, trendi! Citymaalaisuus on kaikkea tätä ja vielä lisää: Citymaalainen on maaseudulla piipahtava kaupunkilainen, *wanna-be*-kaupunkilainen, *wanna-be*-maalainen, kultturelli, lähiruokaintoilija, yrittäjämäinen, yhteisöllisyyttä kaipaava, yksityisyyttä kaipaava. Hän on seniori, keski-ikäinen, juniori, perheellinen, perheetön, seksuaalivähemmistöön kuuluva, sinkku, etätöitä tekevä, lähitöitä tekevä.

Lampinen taustoittaa, että citymaalaisuusilmiön taustalla on kolmen naisen perustama työryhmä. Kehittämistyötä kunnissa tekevät pyysivät työryhmää tekemään tutkimuksen, jossa selvitettiin, miten kunnat voisivat edistää citymaalaisuutta. Citymaalaisuus-käsite haluttiin pitää mahdollisimman väljänä, jotta mahdollisimman monet voisivat siihen identifioitua. "Citymaalaisuudeksi riittää, että haluaa nauttia molempien paikkojen iloista itselleen sopivalla tavalla", kirjoittaa Lampinen (s. 33).

Valitettavasti juuri käsitteen inklusiivisuus – eli se, että kuka tahansa voi identifioitua citymaalaiseksi niin halutessaan, ja jopa "maaseutuvierailijotakin voi kutsua citymaalaisiksi, jos he itse itsensä sellaisiksi tuntevat" (s. 33) – vaikeuttaa ilmiön ymmärtämistä ja saa minut pohtimaan, onko citymaalaisuus vain seksikkäämpi termi monipaikkaisuudelle tai turismille.

Maalaisempi kuin maalainen?

Ihmisten tarinoiden ja referoitujen selvitysten kautta maaseutuun ja kaupunkeihin liitetään kirjassa mielikuvia, oletuksia ja ymmärryksiä, jotka vahvistavat kaupunki-maaseutustereotyyppioita kriittikittömästi – ja mielestäni tarpeettomasti. Tämä on harmillista, sillä kirjan aihe – sikäli kuin sen itse hahmotan eli ihmisten tasapainottelu kaupunkielämän ja maaseutuelämän välillä, kaipuu maalle, mitä ikinä "maalla" kullekin tarkoittaa-kaan, pyrkimys yhteisöllisyyteen ja itsensä toteuttamiseen – on minusta tärkeä.

Vaikka kirjassa viitataan usein maalasiin ja maaseutuelämään sekä kaupunkilasiin ja kaupunkielämään, epäselväksi jää, millaista maalaisen tai kaupunkilaisen arki oikeastaan on – onko sekä maalaisuus että kaupunkilaisuus homogeenistä? Samaan aikaan jossain taustalla tuntuu häilyvän oletus "oikeanlaisesta" maalaisesta ja kaupunkilaisesta, sillä kun Lampinen kirjoittaa, että "[citymaalainen] osaa olla käytökseltään maalai-

sempi kuin maalainen, niin halutessaan" (s. 6) en voi olla pohtimatta, millainen käytös on maalaisempaa kuin maalaisen.

Mielenkiintoinen ristiriita syntyy myös siitä, kuinka citymaalaisesta maalautuu selvitysten ja kehittämispyrkimysten kautta kuva ihmisestä, joka haluaa kaiken luopumatta mistään. Citymaalaisen elämää ohjaa hedonismi. Citymaalainen maalaa itselleen kuvan ideaalista maaseudusta ja ideaalista kaupungista ja haluaa elää näiden ideaalien mukaisesti. Citymaalaisuus on Lampisen mukaan "elämänmuoto, jossa valikoidaan parhaat palat kaupunki- ja maalaiselämästä" (s. 39). Ja kuitenkin: kirjassa esitetyistä tarinoista tihkuu läpi haasteita ja epäröintiä, ja esiin piirtyvät eletyn ja kuvitellun todellisuuden ristiriidat.

Helkalle ei tulisi mieleenkään ostaa ruokiaan kaupungista ja viedä niitä maalle, kun taas Antti toteaa, että samat sämpylät löytyvät niin Citymarketista kuin kilometrien päässä olevasta pikkukaupastakin. Pirkon mukaan maalaiset toivottavat uudet ihmiset mielellään tervetulleiksi maalle ja suhtautuvat näihin positiivisella uteliaisuudella, kun taas Helka kertoo kokeneensa totaalista yksinäisyyttä: "Yllätykseksi kylän raitilla tai muuten tavatessani naapureita kukaan ei moikannut."

Kenen ehdoilla maaseutu kuihtuu ja uudistuu?

Autioituvan maaseudun näkökulmasta on toivottavaa, että ihmiset palaavat takaisin maalle. Monissa pienissä kunnissa mietitään erilaisia vaihtoehtoja sekä uusien pysyvien asukkaiden että kausiasukkaiden houkuttelemiseksi. Miten kunnasta saadaan vetovoimainen, kysyy Lampinen ja tarjoaa mielenkiintoisen esimerkin Puumalasta, missä kunta päätti tilata kyselytutkimuksen vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta. Kyselyn tuloksista selviävät kausiasukkaiden toiveet ja tarpeet, esimerkiksi toimivat laaja-kaistayhteydet, hyvä tieverkosto ja lääkäripalvelut. Äkkiseltään ajateltuna nämä vaikuttavat olevan sellaisia asioita, joita myös paikalliset asukkaat voisivat arvostaa.

Vakituisesti asujaksi maalle muuttaneena en malta olla pohtimatta lähikoulujen tulevaisuutta ja yhä harvenevia bussiyhteyksiä lähimpään kaupunkikeskittymään. Keneltä toiveita ja tarpeita kysytään ja kenen ehdoilla maaseutua kehitetään? Entä jos vetovoimaisuuden sijaan oltaisiin kiinnostuneita elinvoimaisuudesta, millaisia tutkimustuloksia tällöin saataisiin?

Keskeisenä teemana, johon Lampinen ei ota kantaa mutta joka on läsnä citymaalaisten tarinoissa ja tutkimuksissa, on toimeentulo. Millainen toimeentulo mahdollistaa sukkuloinnin kaupungin ja maaseudun välillä? Pienestä otoksestaan huolimatta Lampinen onnistuu tuomaan esiin citymaalaisten erilaisia ammatillisia taustoja ja elinkeinoja. Jään kuitenkin pohtimaan otoksen edustavuutta: esiteltyjen tarinoiden ihmisten keski-ikä on 58 vuotta, ja monet ovat eläköityneitä tai hyvin lähellä eläkeikää. Onko citymaalaisuus sittenkin ruuhkavuosien jälkeinen, hyvin koulutetun ja toimeen tulevan keskiluokan uusi elämänvaihe?

Ajattelen paikallista maanviljelijää ja lasteni opettajia, rakennusluvan meille myöntäneitä kuntatyöntekijöitä ja lähikauppamme työntekijöitä, kylämme huoltoaseman pitäjiä ja autokorjaajaa, lapseni kouluun kuljettavia bussikuskeja ja perjantaipizzan meille tekevää ravintoloitsijaa. Mitä maaseutu näille ihmisille merkitsee? Miltä citymaalaisuus heidän silmissään näyttää? Miten citymaalaisuus edistää heidän arkeaan, heidän – meidän – kuntamme elinvoimaisuutta?

Kylämme Facebook-ryhmässä vilahtaa valokuva kierrätyspisteeseen kesän aikana tuoduista roskapusseista ja keräyspisteen tursuavista kartonkipakkauksista. Naapurikylässä asuntojen ja vuokrien hinnat ovat karanneet käsistä, eikä paikallisilla ole varaa muuttaa asuinalueensa sisällä, koska helsinkiläiset haluavat kakkoskodin maalta. Kuuntelen vastarannan mökiltä kaikuvaa basson tasaista rytmiä ja pohdin, kuinka kaukana toisistaan voivatkaan olla maalla asuvan ja sinne väliaikaisen nautinnon perässä tulevan tarpeet.

Tunnen aamukasteen varpaitteni välissä ja kuulen tuulessa tanssivien haavan- ja vaahteranlehtien eloisan kahinan. Etiäinen syksyä tuoksuu ilmassa. Sirkkakonsertti voimistuu pimenevässä illassa. Paloitellut puunrungot odottavat kirvestä, kurkut säilömistä, kompostoiva vessa tyhjenystä. Kohta paljaaksi itsensä riisuvat puut täyttävät rännit lehdillään, ja kohta käteni ovat kipeänä lumen kolaamisesta. Kohta jossain kaukana laukeaa ase, ja peura kaatuu kuolleena maahan. Kohta on taas kesä.

Kaiken tämän keskellä tiedostan: rakastan maaseutua. Ehkä tämä tunne kytkee minut vahvimmin *Cityihmiset landella* -kirjaan.